

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ROKYCANY

ARCHIV OBCE NĚMČOVICE
1867 - 1945

Inventář

Číslo listu JAF
58

Evidenční číslo pomůcky
137

Zpracovala: Mgr. Hana Hrachová

ROKYCANY 2004

OBSAH

ÚVOD

I.	Vývoj původce fondu	4
II.	Dějiny a vývoj fondu	6
III.	Archivní charakteristika fondu	7
IV.	Obsah fondu	8
V.	Záznam o uspořádání fondu	9

PŘÍLOHY

Č. 1	Seznam použitých pramenů a literatury	11
Č. 2	Seznam použitých zkratk	11

INVENTÁRNÍ SEZNAM

II.	Knihy	13
III.	Spisový materiál	15
IV.	Účetní materiál	18

ÚVOD

I. Vývoj původce fondu

Fond Archiv obce Němčovice byl vytvořen obecní samosprávou, tj. obecním zastupitelstvem a obecním úřadem. Před rokem 1850 patřila obec k radnickému panství. Po reformách v letech 1848/1849 byla přiřazena k nově vzniklému politickému okresu Rokycany (po roce 1850). Po zrušení Okresního hejtmanství v Rokycanech v roce 1868 byly Němčovice zahrnuty do soudního okresu Rokycany, spravovaného do roku 1896 Okresním hejtmanstvím v Plzni. Po znovu obnovení hejtmanství v Rokycanech v srpnu 1896 náležely Němčovice od 1. 9. 1896 k politickému okresu Rokycany. Součástí tohoto okresu byla obec do 1. června 1942, po zbytek války náležely Němčovice do správy Okresního úřadu Plzeň – venkov. Rokycanský okres byl znovu obnoven až v srpnu 1945.

Územní působnost obecního úřadu se vztahovala na katastrální území obce Němčovice, ke kterému patřily také osady Kamenec a Svatá Barbora. Kamenec byl osadou obce Němčovice trvale v letech 1850 – 1941. Svatá Barbora byla do roku 1900 osadou Radnic, pak byla rozdělena na dvě části, z nichž jedna zůstala osadou Radnic a druhá se stala osadou Němčovic. Sv. Barbora (část němčovická) byla v roce 1921 úředně sloučena o osadou Kamencem. K Němčovicím patřila také samota Listopad.

Obecní zřízení bylo uzákoněno tzv. Stadionovým prozatímním obecním zřízením z 20. 3. 1849, kde byla vytýčena zásada „základem svobodného státu je svobodná obec.“ Toto zřízení nabylo platnosti od 1. ledna 1850. Rozeznávalo dvojí působnost obce, vlastní záležitosti obce a přenesené, delegované záležitosti. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy. V roce 1859 bylo vydáno obecní zřízení, z něhož v praxi zůstalo platné jen nařízení o domovském právu. K dalším změnám došlo po vydání Únorové ústavy v roce 1862, na kterou navazoval říšský zákon č. 18/1862 a zemský zákon z 16. 4. 1864 o obecním zřízení. Po první světové válce bylo změněno obecní zřízení volebním zákonem č. 75/1919 Sb. zák. a nař. a novelou zákona o obecním zřízení č. 76/1919 Sb. zák. a nař. Volební období bylo stanoveno na dobu čtyř let, po roce 1933 bylo změněno na šestileté.

Po vzniku Obecního úřadu v Němčovicích v roce 1850 se staly výkonnými orgány obecní výbor a obecní představenstvo. Obecní výbor byl složen ze zákonného počtu členů závislého na stavu oprávněných voličů s tříletým funkčním obdobím. Náhradníků nemělo být více než polovina členů obecního výboru. Obecní výbor jako kolegiální sbor rozhodoval většinou hlasů, měl pouze usnášecí a dozorčí moc, nikoliv však moc výkonnou. Po reformách sedmdesátých let měl obecní výbor usnášecí a dozorčí moc a byl sekundárním orgánem, který vyřizoval zvláště důležité záležitosti. Jeho zasedání byla veřejná. Do pravomoci obecního

výboru patřila správa obecního majetku, udělování domovského práva, čestného občanství a vyřizování záležitostí místní policie.

Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo ze starosty a alespoň dvou radních. Představenstvo netvořilo kolégium, radní byli pouze pomocným a zastupujícím orgánem starosty. Představenstvo jako užší orgán reprezentovalo obec navenek.

Působnost obecního úřadu byla zčásti samostatná: správa obecního jmění a obecních záležitostí, dohled na bezpečnost majetku, péče o zachování obecních cest, silnic a mostů, výkon policie polní, běžné, zdravotní, mravnostní, stavební i požární, péče o chudé a dobročinné ústavy, účast na správě místních škol, urovnávání sporů mezi stranami v obci a konání dobrovolných dražeb nemovitých věcí. Zčásti byla působnost obcí přenesená a ta se týkala záležitostí soudních, politických, vojenských, berních i důchodkových. Dohled nad obecním úřadem náležel jednak okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru, jednak místodržitelství.

O dění na obecním úřadě v druhé polovině 19. století nevíme mnoho. V letech 1894 – 1895 byl starostou Němčovic Václav Spěváček, k roku 1898 je uváděn jako starosta Martin Šíf. O dva roky později tvořili obecní zastupitelstvo starosta Josef Černý, Martin Šíf, Jan Červenka, František Černý, Josef Fišer, Ignác Rýdl, Josef Kroc a Jan Tesař. Starosta Josef Černý naposledy řídil schůzi zastupitelstva 7. 9. 1902, od 16. 11. 1902 se objevuje nový představitel obce Jan Spěváček. Na podzim 1905 byl pak ve funkci starosty vystřídán Václavem Prýmkiem.

Na konci roku 1912 se v pramenech objevuje starosta Václav Spěváček. V dubnu 1919 se na zastupitelstvu hlasovalo o možném odtržení Kamence od Němčovic. V hlasování zvítězili příznivci odtržení, ale k odluce nakonec nedošlo.

Po volbách v roce 1919 se stal novým starostou obce František Cajthaml. V zastupitelstvu pracovali Václav Perk, Arnošt Kotva, Václav Procházka, František Černý, Eduard Šíf, Václav Hobr, Václav Kratochvíl a František Aubrecht. Starosta vykonával zároveň funkci knihovníka. Radními se stali Vojtěch Sedláček a Jan Kroc. František Cajthaml ve funkci zůstal jedno volební období, po volbách v roce 1923 ho vystřídala František Aubrecht.

Po volbách v roce 1927 se dostal do čela obce Josefa Karel, spolu se zastupiteli Františkem Lehkým, Vojtěchem Spěváčkem, Václavem Perkem, Václavem Moravcem, Antonínem Zýkou, Václavem Říhou, Františkem Aubrechtem, Vojtěchem Čermákem, Josefem Fišerem, Aloisem Zemanem a Janem Černým. V roce 1931 se stal novým představitel obce Antonín Říha.

V roce 1938 se volba zastupitelstva v důsledku volební dohody jednotlivých stran nekonala. V novém zastupitelstvu zasedlo podle dohody pět zástupců občanské kandidátky a zbylých sedm křesel si rozdělili sociální demokraté a národní socialisté. Dne 10. 7. 1938 se uskutečnila volba starosty, při níž byl zvolen Josef Kotva, náměstkem se stal Václav Spěváček a v radě dále zasedali Václav Kratochvíl a Josef Koc. Starosta setrval ve funkci po celou dobu druhé světové války.

Obecní úřad Němčovice zanikl 5. 5. 1945 dnem ustavení Místního národního výboru Němčovice.

Starostové Němčovic v letech 1894 – 1945

Jméno starosty	Ve funkci od	Ve funkci do
Václav Spěváček	1894	1895
Martin Šíf	1898	?
Josef Černý	1900	7. 9. – 16. 11. 1902
Jan Spěváček	7. 9. – 16. 11. 1902	10. 9. – 17. 12. 1905
Václav Prýmek	10. 9. – 17. 12. 1905	24. 4. 1911 – 3. 11. 1912
Václav Spěváček	24. 4. 1911 – 3. 11. 1912	20. 7. 1919
František Cajthaml	20. 7. 1919	8. 7. – 2. 12. 1923
František Aubrecht	8. 7. – 2. 12. 1923	30. 4. – 11. 12. 1927
Josef Karel	30. 4. – 11. 12. 1927	12. 7. – 6. 12. 1931
Antonín Říha	12. 7. – 6. 12. 1931	10. 7. 1938
Josef Kotva	10. 7. 1938	5. 5. 1945

II. Dějiny a vývoj fondu

Původcem fondu Archiv obce Němčovice je Obecní úřad Němčovice činný v letech 1850 – 1945. Fond je možné považovat za uzavřený, neboť ve spisovně již nezůstaly žádné písemnosti z doby před rokem 1945. Písemnosti jsou psány česky.

O činnosti úřadu prameny nepodávají příliš informací. Nevíme ani, kde bylo sídlo obecního úřadu. Před první světovou válkou se schůze konaly pouze v Němčovicích. V době první republiky se jednání zastupitelstva střídavě v Kamenci a v Němčovicích. Obecní rada rokovala na obecním úřadě.

Během úřadování se používala pouze dvě razítka. Prvním byly potvrzovány písemnosti až do roku 1940, šlo o kulaté razítko s textem OBECNÍ ÚŘAD v NĚMČOVICÍCH. Po té byl tento typ nahrazen dvojjazyčným. Podací razítko se na úřadě nepoužívalo a došlé spisy nebyly nijak označeny.

První skartace se na MNV v Němčovicích uskutečnila patrně až v květnu 1960. Při ní byly do archivu odvezeny pouze 4 knihy příslušníků obce z let 1927 – 1946. Při skartaci na Obecním úřadě v Kamenci v únoru 2000 bylo převzato celkem 15 knih a dva svazky z let 1889 – 1938. V únoru 2002 byla z Němčovic do archivu odevzdána kronika obce, legitimace Josefa Matouška a Marie Buvlové. Ve stejný den se konala také skartace v Kamenci, odkud archiv získal pamětní knihu z roku 1929, pokladní deník z roku 1928, knihu příjmů a výdajů 1889 – 1930, likvidační strazzu z let 1928 – 1931, knihu na vybírání školného z let 1896 – 1931, knihu hlášení vojínů z let 1922 – 1938, knihu evidence nájemníků z let 1931 – 1934, knihu domovských listů z roku 1927, seznam cizinců v obci z roku 1914, inventář pozemků a obecního jmění, 2 parcelní protokoly, knihu vydaných domovských listů z roku 1933, poukazy k výdaji chudinskému a různé soupisy a korespondenci z roku 1932.

Za ztracené je možno považovat zápisy ze schůzí rady před rokem 1933, trestní rejstřík, podací deníky či hlavní knihy. Spisy se dochovaly relativně v úplnosti.

III. Archivní charakteristika fondu

Před započítáním pořádacích prací obsahoval fond 20 knih z let 1891 – 1945 a karton spisů z let 1928 – 1945. Časový rozsah byl vymezen léty (1867) 1891 – 1945 (1951), jeho rozsah byl odhadován na 0,44 bm. Fond byl prozatímně uspořádán prom. hist. P. Cironisem v roce 1962, inventární seznam však nebyl nalezen.

Inventář byl sestaven podle schématu metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů obce. Všechny písemnosti byly rozděleny do skupin knihy, spisový a účetní materiál.

Při pořádání bylo zjištěno, že součástí fondu by měl být také fond AO Kamenec, neboť Kamenec byl v letech 1850 – 1941 osadou obce Němčovice. Písemnosti tohoto fondu, tj. tři knihy z let 1896 – 1931 a jeden karton spisů z let 1923 – 1938, byly proto začleněny k písemnostem AO Němčovice.

Původně obsahoval fond 20 knih, z nichž některé přesahovaly do období po roce 1945: matrika cizinců z let 1924 – 1946, matrika bývalých příslušníků obce z let 1932 – 1946, kniha

evidence dovolenců a záložníků z let 1922 – 1950, kniha evidence vydaných domovských listů a vysvědčení zachovalosti z let 1933 – 1951. Tyto knihy byly delimitovány do fondu MNV Němčovice. K zbylým knihám byly dodány tři knihy ze zrušeného fondu AO Kamenec a několik knih bylo nalezeno ještě dodatečně v kartonech. Nyní fond obsahuje 19 knih, které byly rozděleny do příslušných skupin.

Při pořádání kartonů bylo zjištěno, že v kartonu AO Němčovice jsou pouze účetní závěrky a dvě legitimace Františka Franče z Němčovic. V kartonu AO Kamenec se naopak nacházely všechny ostatní spisy fondu, které se však většinou týkaly Němčovic a nikoliv Kamence. Jedinou výjimkou byl seznam voličů z roku 1938 a popis továrny na barvy z roku 1945. Spisy byly společně zmanipulovány a rozděleny podle metodického návodu do jednotlivých skupin.

Při pořádání nebyla provedena žádná vnitřní skartace. Delimitováno bylo celkem 0,07 bm do fondů MNV Němčovice, MNV Kamenec a Sbírka vysvědčení. Celkový rozsah fondu je 0,39 bm, z toho na knihy připadá 0,27 bm a na karton 0,12 bm.

Kategorie jednotlivých písemností fondu jsou uváděny na základě směrnice MV ČSR č. 2 ze dne 4. 3. 1975 o ochraně a kategorizaci archiválií. Písemnosti byly zařazeny do dvou kategorií. Knihy zápisů ze schůzí byly zahrnuty podle § 2 odst. d) do první kategorie. Kronika byla zařazena podle § 8 odst. a) do II. kategorie. Ostatní knihy i spisový materiál náleží k 3. kategorii.

Fyzický stav fondu je dobrý.

IV. Obsah fondu

Fond AO Němčovice z let 1867 – 1945 obsahuje 19 knih z let 1867 – 1945 a jeden karton z let 1904 – 1945. Jazykem fondu je čeština.

Součástí fondu je kronika Němčovic, Kamence a Sv. Barbory z let 1872 – 1929, v níž je však popsáno pouze 6 stran. Jde spíše o nesouvislé vypsání některých událostí v Kamenci, než o skutečnou kroniku. Další díl kroniky nebyl patrně veden, přestože se v Němčovicích v roce 1930 ustavila letopisecká komise.

Důležitým zdrojem informací o životě v obci jsou dvě knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva z let 1900 – 1945. Dále fond obsahuje dvě matriky, v nichž je možno nalézt údaje o obyvatelích. Několik obdobných knih je i ve fondu MNV Němčovice a je na ně učiněn odkaz i v tomto inventárním seznamu. Kniha na deskách označovaná jako účetní sloužila k zaznamenávání různých příjmů a vydání z obecního majetku, lze zde například najít

záznamy o nájmech z polí, luk, zahrad, pastvin, příjmy za maltu a písek, seznam dlužníků či zajímavé poplatky za hudbu z let 1874 – 1883. Pouze připomínám, že kniha je vedena z obou stran. Ostatní knihy jsou pouze evidenčního a účetního charakteru.

Ze spisového materiálu bych ráda upozornila na skutečně velmi zajímavý popis továrny na barvy v Kamenci z března 1945, který obsahuje podrobný popis budov, včetně jejich vybavení a inventáře.

V. Záznam o uspořádání fondu

Fond AO Němčovice uspořádala, inventární seznam sestavila a úvod zpracovala Mgr. Hana Hrachová v roce 2002 ve Státním okresním archivu v Rokycanech.

Rokycany 22. 10. 2004

Mgr. Hana Hrachová

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury

Kronika Němčovic, Kamence a Sv. Barbory 1872 - 1929.

Politický a školní okres rokycanský, Rokycany 1898.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850 – 1970, I. díl, 1 sv., Praha 1978.

Příloha č. 2

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
a. s.	akciová společnost
čp.	číslo popisné
čk.	číslo katastrální
DTJ	dělnická tělocvičná jednota
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
OkÚ	okresní úřad
OZ	obecní zastupitelstvo
parc. č.	parcelní číslo
s. d.	sine dato, tj. nedatované
SK	sportovní klub
SOkA	státní okresní archiv

INVENTÁRNÍ SEZNAM

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. č.</u>
I. Knihy			
Knihy všeobecné správy obce			
1	Kronika obce Němčovice a osad Kamenec a Sv. Barbora	1872 - 1929	K 1
2	Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	11. 3. 1900 – 15. 6. 1919	K 2
3	Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva Zápisy ze schůzí obecní rady Zápis ze schůze stavební komise	15. 6. 1919 – 15. 3. 1945 7. 10. 1933 – 11. 6. 1944 26. 6. 1935	K 3
4	Matrika příslušníků obce Němčovice a osady Kamenec	1867 – 1938	K 4
5	Matrika příslušníků obce bydlících mimo ni	1893 – 1943	K 5
6	Matrika příslušníků bydlících v nájmu	1927 – 1935	K 6
7	Matrika cizinců	1904 – 1942	K 7
	Matrika cizinců (viz MNV Němčovice, nezpracováno)	1924 – 1946	
	Matrika bývalých příslušníků obce (viz MNV Němčovice, nezpracováno)	1932 – 1946	
8	Knihy evidence vydaných domovských listů, vysvědčení mravnosti a zachovalosti, evidence příslušníků obce zdržujících se v cizině, evidence odhlášených osob	1923 – 1932 (1933)	K 8

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. č.
---------	-------	---------------	----------

	Kniha evidence vydaných domovských listů a vysvědčení zachovalosti (viz MNV Němčovice, nezpracováno)	1933 - 1951	
--	---	-------------	--

Knihy správy obecního majetku

9	Inventář pozemků a veřejného statku Němčovic a Kamence	1928 – 1938	K 9
10	Inventář obecního jmění Němčovic a Kamence	1930 – 1938	K 10

Knihy evidence v záležitostech veřejných ústavů a fondů

11	Knihy evidence výběru školného z Kamence a Sv. Barbory	1896 – 1916	K 11
----	--	-------------	------

Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

	Kniha evidence dovolenců a záložníků (viz MNV Němčovice, nezpracováno)	1922 – 1950	
12	Parcelní protokol Němčovic, Kamence a Sv. Barbory	/1907 – 1918/	K 12
13	Parcelní protokol Němčovic, Kamence a Sv. Barbory	1934	K 13

II. Spisový materiál

II. 1 Registraturní pomůcky

	Evidence přijatých a odeslaných písemností (viz inv. č. 11)	1912 - 1917	
--	--	-------------	--

II. 2 Spisy

Obec a její správa

14	Domovské právo (žádost o udělení domovského práva J. Mertovi (1912), dom. listy Karla Peška (nar. 1920, 1937) a Václava Vainera (nar. 1930, 1944)	1912 – 1944	1
15	Obecní volby (voličský seznam osady Kamenec)	1938	1
16	Obecní funkcionáři a zaměstnanci (legitimace Josefa Matouška člena Ústředního svazu samosprávných, státních a veřejných zaměstnanců, skupina okresních cestářů Zbiroh)	1936 – 1938	1

Správa obecního majetku

17	Evidence obecního majetku (stvrzenka o odevzdání dvou zvonů na Okresní úřad Rokycany)	1942	1
----	---	------	---

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Kart. č.
18	Obecní pozemky (mj. nájmy obecních pozemků, úpravy vlastnictví pozemků mezi obcí a J. Sternbergem, majitelem velkostatku Radnice)	1921 – 1937	1
19	Rozpočtové hospodaření obce (mj. účetní závěrky obce a ústavu chudých)	1928 – 1944	1

Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

20	Evidence pobytu (příhláška nájemníka (1933), občanská legitimace Marie Bublové z Němčovic (nar. 1894, 1941)	1933 - 1941	1
21	Veřejné cesty a silnice (stavba silnice Svinná – Kamenec Radnice, včetně výkupu pozemků, vyvlastnění dvorku v Kamenci čp. 29, účet za postavení mostu v Kamenci (1903, viz inv. č. 2), protokol z jednání o veřejné cestě v Kamenci (6. 5. 1909, viz inv. č. 11)	1932 – 1937	1
22	Stavební záležitosti (stavba zvoničky (1903, viz inv. č. 11), zápis o povolení stavby stodoly při hos- podářství p. Procházky (1924), povolení novostavby domu J. Správkovi (1925),		

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Kart. č.</u>
	žádost o povolení stavby stodoly na p. p. č. p. 175/3 v Němčovicích (1929), povolení přestavby stodoly p. Kroce (1930), povolení přestavby stodoly u čp. čp. 27 (1:100, 1933)	1924 – 1935	1

Péče o veřejné ústavy a zařízení

23	Školství (spor mezi obcí a místní školní radou o pozemek u školy a o oplocení kapličky, včetně náčrtku situace)	1934 – 1935	1
24	Osvětová činnost (pozdvánka do kina Pokrok Radnice na filmy o pohřbu TGM a Ulička v ráji)	1937	1

Spolupůsobení ve státních záležitostech

25	Vojenské záležitosti (členská legitimace Františka Franče z Němčovic (nar. 1890) u Čs. obce legionářské, místní jednota Radnice včetně jeho fotografie (1923 – 1929), vojenská knížka téhož (1924 – 1930)	1923 – 1930	1
26	Katastrální záležitosti (opis pozemnostního archu veřejného statku v k. ú. Němčovice (1932), opis pozemn. archu vodstva tamtéž (1932), opis poz.		

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Kart. č.
	archu Němčovice čp. 23 (1932)	1932	1
27	Živnostenské záležitosti (kopie nájemní smlouvy na zámek a hospodářské budovy v Kamenci využívané továrnou na barvy, smlouva obsahuje také podrobný popis továrny a jejího inventáře)	1945	1
28	Peněžní ústavy, výdělečná společenstva a družstva (pojistka Josefa Kratochvíla z čp. 10)	1940	1
29	Zemědělství (obecní přehled o plochách hlavních obilnin u hospodářů nad 5 ha)	1935	1
III. Účetní materiál			
III. 1 Účetní knihy			
30	Knihy evidence příjmů a vydání z obecního majetku	1874 – 1933	K 14
31	Knihy příjmů a vydání	1893 – 1898	K 15
32	Pokladní deník	1928 – 1931	K 16
33	Pokladní deník	1932 - 1933	K 17
34	Likvidační strazza	1922 – 1928	K 18
35	Likvidační strazza	1930 – 1931	K 19

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Kart. č.</u>
	III. 2 Účetní přílohy		
36	Evidence příjmů a výdajů	1923 – 1928	1
37	Účet firmy Josefa Houšky, knihařství a papírnictví v Radnicích	1904	1

Základní informace o fondu

Název fondu:	Archiv obce Němčovice
Značka fondu:	AO Němčovice
Časový rozsah:	1867 - 1945
Počet evidenčních jednotek:	20 (19 knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	37
Rozsah v běžných metrech:	0,39
Stav ke dni:	22. 10. 2004
Archivní fond zpracovala:	Mgr. Hana Hrachová
Pomůcku sestavila:	Mgr. Hana Hrachová
Počet stran:	19
Schválil:	Mgr. Hana Hrachová, čj. SOAP/07-606/04 11. 11. 2004